

УДК 336.114

Олександр Шпак, доктор педагогічних наук, професор
Алла Лук'янець, аспірантка кафедри теорії та історії педагогіки
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, м. Київ

НАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ТУРИЗМУ ЯК ОСНОВА ВИХОДУ З КРИЗИ

У статті здійснено теоретичний аналіз сутності туристичної діяльності. Визначено методологічні засади ефективної діяльності туристичної індустрії на сучасному етапі в Україні. Розглянуто питання щодо виділення основних елементів формування розвитку національного туризму як основи виходу з кризи.

Ключові слова: туризм, туристична галузь, туристичний ринок, туристичні послуги, національний туризм.

Лит. 6.

Александр Шпак, доктор педагогических наук, профессор
Алла Лукьянец, аспирантка кафедры теории и истории педагогики
Национального педагогического университета имени М.П. Драгоманова, г. Киев

НАЦИОНАЛИЗАЦИЯ ТУРИЗМА КАК ОСНОВА ВЫХОДА ИЗ КРИЗИСА

В статье осуществлен теоретический анализ сущности туристической деятельности. Определены методологические основы эффективной деятельности туристической индустрии на современном этапе в Украине. Рассмотрены вопросы о выделении основных элементов формирования развития национального туризма как основы выхода из кризиса.

Ключевые слова: туризм, туристическая отрасль, туристический рынок, туристические услуги, национальный туризм.

Olexander Shpak, Ph.D.(Pedagogy), Prof.
Alla Lukyanets, Graduate Student of the Theory and History of Pedagogy Department
National Pedagogical University by M. Drahomanov, Kyiv

NATIONALIZATION OF TOURISM AS A BASIS FOR OVERCOMING THE CRISIS

The article analysis the essence of tourism activity. Methodological basis of effective activity the tourist industry at the current stage in Ukraine were determined. The question on the allocation of fixed forming elements of the national tourism as the basis of overcoming the crisis was considered.

Keyword: tourism, tourism industry, tourism market, tourism services, national tourism.

Постановка проблеми. Глобалізація світової економіки активізує процеси інтеграції України в міжнародний простір, де туристичний бізнес займає третє місце серед найприбутковіших видів економічної діяльності, що характеризуються динамічним розвитком. З урахуванням географічних, природних і культурних особливостей України туристичний бізнес повинен стати перспективною сферою вітчизняної та регіональних економік, каталізатором соціально-економічного розвитку і зростання добробуту населення. Сьогодні в Україні та її регіонах за наявності потужного потенціалу спостерігається отримання незначних економічних результатів від туристичної діяльності, що свідчить про неефективне позиціонування та функціонування туристичного сектору і розбалансованість пропозиції послуг на міжнародному ринку [2].

Аналіз останніх досліджень. Аналіз останніх досліджень та публікацій засвідчує, що найбільше

уваги цим питанням приділяється у працях В.К. Бабарицької, М.П. Мальської, І.М. Школи, С.Н. Сапожнікової, М.Б. Біржакова, В.А. Квартальнова, М.С. Кагана, Є.Л. Драчева. У той же час, з огляду на те, що розвиток туристично-рекреаційної індустрії визнано перспективним та пріоритетним напрямком розвитку економіки України, даній проблематиці слід приділяти більше уваги, оскільки дослідження цих процесів дає змогу підвищити ефективність туристичної діяльності на загальнонаціональному рівні.

Метою статті є обґрунтування необхідності підвищення конкурентоспроможності національного туристичного продукту в Україні, виділення основних елементів формування розвитку національного туризму як основи виходу з кризи.

Виклад основного матеріалу. Подорожі по території своєї країни, відвідини пам'яток національного значення, національних парків, національних свят і гулянь – все це і є національний туризм [2].

Завдяки своєму історико-культурному потенціалу, національний туризм в Україні розвинений дуже добре і користується популярністю в населення незалежно від віку або фінансового положення.

Найважливішими надбаннями нації є, безперечно, об'єкти історичного, культурного, державного значення, розташовані фактично на всій території України [6].

Не можливо не згадати природні багатства України, які грають дуже важливу роль в розвитку національного туризму.

Не можуть не тішити око близькі і далекі вершини гірських систем, синьо-зелені соснові ліси, кристально-чисті річки і дзеркальні озера, безкрайні пшеничні поля, барвисті квіткові луки, які підкреслюють і ще раз доводять унікальність української природи.

Дзвін пташиних голосів, шум смарагдових річок, тихий спів вітру, помах крил метелика, що сіє на Ваше плече, ніжні дотики теплих сонячних променів на Вашому обличчі, змусять Вас назавжди полюбити безцінні природні дари, якими така багата українська природа.

Невід'ємною складовою національного туризму є відвідування заходів національного характеру. До їх числа можна віднести всілякі народні гуляння, наприклад, святкування дня Івана Купала в Музеї національної культури і побуту "Пирогово" та багато інших культурних заходів в народному українському стилі [6].

Любов українців до своєї країни і невід'ємне почуття патріотизму доводить, що національний туризм повинен розвиватися!

Наявність усіх груп туристичних ресурсів на території України дає можливість створювати та розвивати національний конкурентоспроможний національний продукт. Але за підрахунками спеціалістів, частка туризму у ВВП України є меншою за 2% [3]. Для порівняння: у розвинених країнах цей показник коливається від 5 до 8%, а у деяких державах сягає 50% [2]. Частка доходів від туристичної галузі, наприклад, у Швеції, вже перевищує частку у ВВП автомобільної промисловості.

За даними прогнозів експертів Всесвітньої туристичної організації (ВТО), туристична сфера вже у найближче десятиріччя вийде на перше місце в обсязі світового експорту. Найбільшими країнами-постачальниками туристичних потоків стануть Німеччина, Японія, США, Китай, Великобританія [6]. Обсяг туризму між країнами Західної і Східної Європи буде зростати, в основному, у напрямку зі Сходу на Захід. Так і Україна, у світлі таких тенденцій, має усі

можливості, щоб стати однією із перспективних і найбільш відвідуваних атракцій Європи.

Результати аналізу існуючих наукових праць з цього приводу дозволяють виокремити наступні найважливіші чинники, що визначають рівень попиту і пропозиції рекреаційно-туристичних послуг у країні [5]:

- соціально-економічні чинники: рівень грошових доходів населення, професійна структура потенційного контингенту рекреантів і туристів, рівень цін на рекреаційно-туристичні послуги, доступність послуг (за місцем і часом їх реалізації);

- демографічні чинники: вікова і статевая структура населення, форма зайнятості й місце роботи;

- соціально-психологічні чинники: рівень емоційного стану потенційних рекреантів і туристів, соціальна напруженість у суспільстві, ментальність тих або інших шарів і груп населення відносно інтересів, традицій і звичаїв, у тому числі, щодо використання вільного часу;

- ресурсно-екологічні чинники: масштаби і рівень забезпеченості території рекреаційно-туристичними ресурсами, відсутність конфліктних ситуацій у ресурсовикористанні в регіонах розвитку рекреації і туризму, стан навколишнього природного середовища як у районах постійного мешкання рекреаційно-туристичного контингенту, так і безпосередньо в регіонах надання рекреаційно-туристичних послуг;

- політичні чинники: безпека регіонів розвитку рекреаційно-туристичної індустрії, відсутність конфліктів (міжнаціональних, міжконфесійних, міжетнічних) у регіонах, загальний рівень демократизації суспільства, ступінь дотримання міжнародних норм і правил в охороні громадського порядку, дотримання прав і свобод людини.

Розвинута матеріальна база дозволяє індустріальним країнам зробити туризм масовим. А при проведенні цілеспрямованої політики швидкого розвитку міжнародного туризму можна у порівняно короткі строки значно наблизитися до країн, для яких надходження від туристичної сфери становить значну частину ВВП [4].

На теренах України розроблена ціла низка законодавчо-правових актів, які регулюють туристичну діяльність в країні. До них належать: Конституція України, Закон України "Про туризм", Закон України "Про курорти", Закон України "Про сільський зелений туризм", "Про народні художні промисли", "Про особисте селянське господарство", Указ Президента

України “Про Положення про Міністерство культури і туризму України”, Указ Президента України “Про заходи щодо розвитку туризму і курортів в Україні”, Указ Президента України “Про Основні напрями розвитку туризму в Україні до 2010 року”, Указ Президента України “Про забезпечення підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу”, Господарський кодекс України, Цивільний кодекс України, Постанови КМУ “Про затвердження Державної програми розвитку туризму на 2002 – 2010 роки”, інших нормативних документів Державної туристичної адміністрації України, Державного комітету статистики України, Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва. Основна мета даного законодавчого підґрунтя – визначати загальні правові, організаційні та соціально-економічні засади реалізації державної політики України в галузі туризму, встановлювати засади раціонального використання туристичних ресурсів та регулювати відносини, пов’язані з організацією і здійсненням туризму на території України [1], але як дослідження даного питання показує, кожен учасник туристичної діяльності повинен працювати на повну, не сподіваючись на допомогу чи хоча б підтримку держави.

Україна об’єктивно має потужний туристичний потенціал, який, на жаль, використовується не дуже ефективно. Це є визначальним питанням, яке має диференційовану структуру. Причини такого становища полягають у складній соціально-економічній ситуації в державі, у невідрегульованості механізмів стимулювання туристичної індустрії, відсутності ефективної стратегії розвитку цієї галузі як на національному, так і на регіональному рівнях. Ситуація, що склалася в туристичній сфері останнім часом, вимагає активного пошуку шляхів подолання кризових явищ та інтенсифікації виробництва туристичного продукту із забезпеченням необхідної його якості [3].

На нашу думку, для вирішення та зміни даної ситуації потрібно виконати ряд завдань:

1. Вдосконалення законодавчої бази в галузі туризму.

2. Втручання держави в функціонування туристичної сфери, а саме мотивація для створення національного туристичного продукту.

3. Покращення туристичної інфраструктури, а саме ремонт доріг, будівництво та покращення закладів розміщення та закладів харчування.

4. Система оподаткування малого та середнього бізнесу.

5. Збалансований підхід щодо використання туристичних ресурсів.

6. Зменшення негативного впливу туризму на корінне населення регіонів та навколишнього середовища.

7. Професійна освіта задіяних у туристичній галузі.

Висновки. Отже, проаналізувавши ситуацію в туристичній галузі України, дійшли висновку щодо необхідності націоналізації туризму, адже цей процес показує альтернативний шлях виходу з кризи. Звичайно, така робота є далекою від висновків та думок справжніх фахівців та експертів в цій галузі. Але, незалежно від рівня фахової підготовки, на сьогоднішній день є декілька речей, очевидних, мабуть, кожному громадянину України. Найважливіше з них – аби досягти успіху слід докласти загальних зусиль до розв’язання проблеми. Мир, можливість працювати, контроль за цією роботою, гармонія “паперових законів” та туристичної практики. Так, на сьогодні можна говорити про деяке покращення загальної ситуації. Туристична галузь, хоч і дуже повільними кроками, починає збільшувати свої показники. Але не можна зупинятися на досягнутому. Саме від того, яким шляхом піде зараз розвиток галузі, залежить все її майбутнє зокрема та майбутнє економіки, а, отже, і життя України в цілому.

1. Закон України “Про туризм” від 18 листопада 2003 року – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр>

2. Бабарицька В.К., Малиновська О.Ю. Менеджмент туризму. Туроперейтинг. Понятійно-теоретичні основи. – К.: Альтерпрес, 2004. – 288 с.

3. Зорин І.В., Каверина Т.П., Квартальнов В.А. Туризм как вид деятельности. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://tourlib.net/books_tourism/zorin01.htm

4. Драчева Е.Л., Забаев Ю.В., Исмаев Д.К. Экономика и организация: международный туризм. – 3-е изд., испр. и доп. – М.: КНОРУС, 2007. – 576 с.

5. Мальська М.П., Худо В.Р., Цибух В.І. Основи туристичного бізнесу. – Київ: Центр навч. л-ри, 2004. – 272 с.

6. Туристично-краєзнавчі дослідження: Збірник наукових статей. – Випуск 6. – К.: 2005. – 473 с.

Стаття надійшла до редакції 08.10.2015